

Armoede & Veerkracht: Hoe vinden mensen met weinig geld hun weg?

Ruim 10% van de Nederlandse bevolking leeft in armoede. Ongeveer 7% van de kinderen in de provincie Groningen groeit op in een gezin dat van een uitkering leeft. Hoe beleven de betrokken volwassenen het om (langdurig) te moeten rondkomen van weinig geld? Hoe houden ze hun hoofd boven water? Wat kunnen zijzelf en anderen doen om hun situatie te verbeteren? In zes onderzoekssessies* gaven in totaal 85 inwoners van de provincie Groningen, die zelf met armoede te kampen hebben, antwoord op deze vragen.

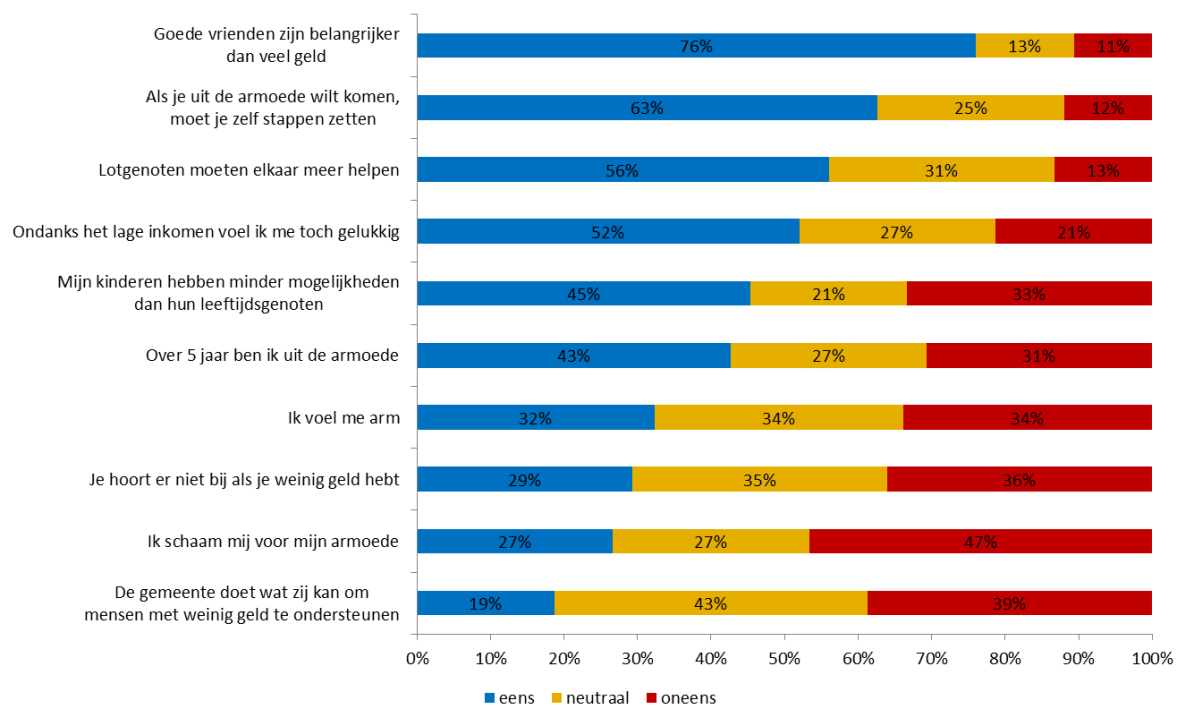
De uitkomsten in het kort

- Er is veel veerkracht bij de deelnemers aan het onderzoek. Ruim de helft voelt zich gelukkig en vier op de tien verwachten over vijf jaar uit de armoede te zijn. Ongeveer een derde voelt zich echt arm.
- De deelnemers ervaren hun situatie vooral als financieel probleem: ‘te weinig geld voor de dagelijkse levensbehoeften’ is verreweg het grootste knelpunt. Schaamte en sociaal isolement spelen wel, maar lang niet voor iedereen.
- Het functioneren van instanties behoort niet tot de top 5 van knelpunten, maar mocht er extra geld komen voor armoedebestrijding dan willen de deelnemers de helft daarvan besteden om instanties beter te laten werken, namelijk voor (meer) hulp op maat, minder bureaucratie en betere voorlichting.

Uitkomst 1: leven in armoede maakt niet persé ongelukkig

‘humor is een manier om je hoofd boven water te houden’

Figuur 1: mening over 10 stellingen over armoede

Een derde deel van de deelnemers aan het onderzoek voelt zich niet arm (figuur 1). Meer dan de helft geeft aan zich gelukkig te voelen, ondanks het lage inkomen. Maar er is ook een groep die zijn situatie minder positief beleeft: bijna een derde van de deelnemers voelt zich arm en ruim een kwart geeft aan zich te schamen voor zijn armoede en er niet echt bij te horen.

Over het algemeen scoren de deelnemers hoog op stellingen die iets positiefs aangeven. Zo vindt ruim driekwart goede vrienden belangrijker dan veel geld. Ook voor de stellingen over eigen initiatief en zelfredzaamheid is veel steun: circa 6 op de 10 deelnemers vinden dat lotgenoten elkaar moeten helpen en dat men zelf stappen moet zetten om uit de armoede te komen.

Uitkomst 2: dagelijkse levensbehoeften zijn knelpunt nummer één

‘Waar lopen mensen die weinig geld hebben tegenaan?’ Op deze (open) vraag hebben de deelnemers individueel maximaal drie antwoorden gegeven. Per sessie zijn alle antwoorden door de deelnemersgroep in categorieën ondergebracht en vervolgens geprioriteerd. De bundeling van de uitkomsten levert de onderstaande top 5 van knelpunten op.

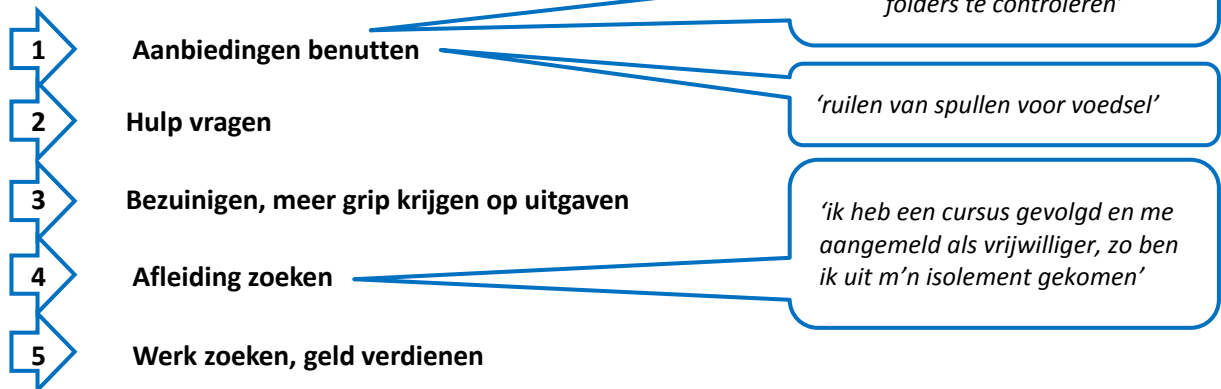
Veel deelnemers geven aan dat hun kinderen te lijden hebben onder de situatie. Ouders moeten vaak ‘nee’ zeggen, vooral als het gaat om ‘leuke dingen’ en (merk)kleding. Sommige kinderen lopen – volgens de ouders – een sociale achterstand op omdat ze niet mee kunnen doen.

Het grootste probleem in de kosten van gezondheidszorg is het eigen risico in de zorgverzekering. Dit is soms reden om door een arts geadviseerde zorg niet te consumeren.

Uitkomst 3: 'aanbiedingen' geven lucht

Aan de deelnemers is gevraagd welke oplossingen zij zelf gevonden hebben om hun situatie te verbeteren. In elke sessie zijn de antwoorden door de deelnemers in rubrieken ondergebracht en vervolgens op volgorde gezet. De uitkomsten van de zes sessies tezamen leveren onderstaande top 5 op.

Top 5 van oplossingen om de eigen situatie te verbeteren:

'Aanbiedingen benutten' staat bovenaan de top 5. Vaak gaat het hierbij om de dagelijkse levensbehoeften; hiermee is het een passend antwoord op het grootste knelpunt. Onder 'aanbiedingen benutten' vallen verschillende varianten van dingen (ver)krijgen voor weinig of geen geld: koopjes benutten, gratis en 2^e hands spullen op de kop tikken, spullen ruilen en creatief omgaan met geld.

Veel deelnemers geven aan dat ze hulp hebben gevraagd; in hun eigen sociale omgeving (familie, vrienden en kennissen) en/of bij instanties als de voedselbank, de sociale dienst, het maatschappelijke werk en de geestelijke gezondheidszorg.

De situatie veranderen door werk te zoeken en (meer) geld te verdienen staat onderaan in de top 5. De meeste deelnemers schatten hun kansen op (meer) werk laag in.

Uitkomst 4: familie & vrienden zijn belangrijk voor emotionele steun en praktische hulp

Niet alle, maar wel de meeste deelnemers zien familie en vrienden als belangrijke bron van steun. Van familie en vrienden verwachten mensen vooral begrip voor hun situatie en een luisterend oor. Daarnaast wil men ook graag praktische hulp van familie en vrienden. Kennissen kunnen hetzelfde doen, maar van hen wordt meer dan van familie en vrienden verwacht dat zij kennis delen en informatie geven over mogelijke oplossingen. Enkele reacties van deelnemers:

'familie en vrienden kunnen helpen door levensmiddelen mee te nemen als ze op bezoek komen in plaats van een bloemetje.'

'even een praatje maken in de straat of buurt kan opluchten'

'elkaar attenderen op eventuele kortingen, acties en hulpverlenende instanties'

'nette kinderkleding van elkaar overnemen'

'informatie delen over noodfondsen en nieuwe banen in de buurt'

'luisterend oor bieden. Bellen, een kaartje is kleine moeite, maar groot plezier'

Uitkomst 5: instanties moeten maatwerk leveren

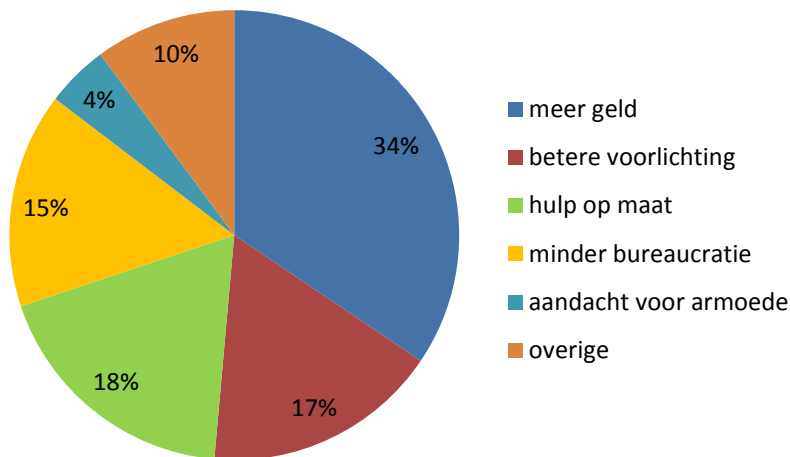
Mocht er extra geld beschikbaar komen voor armoedebestrijding, dan moet dit, volgens de deelnemers, vooral worden benut om mensen met weinig geld meer financiële armsglag te geven. Ze stellen voor hieraan ruim een derde van het totale budget te besteden. In sommige sessies verbindt men een specifiek doel aan 'meer geld', zoals tegemoetkoming voor mensen met hoge zorgkosten, een tijdelijk vangnet of 'iets extra's voor kinderen'.

bij binnenkomst bij instanties voel je je al geen mens meer

De deelnemers willen in totaal 50% van het budget uitgeven aan zaken die in feite het beter functioneren van instanties betreffen, namelijk hulp op maat, minder bureaucratie en betere voorlichting. Met name de Belastingdienst en het UWV, maar ook de kredietbanken en sociale diensten zijn genoemd als instanties waar het nodige te verbeteren is. De deelnemers missen vooral persoonlijke benadering, het gevoel gekend en erkend te worden. Dit komt ook tot uitdrukking in 'aandacht voor armoede'. De deelnemers willen meer aandacht voor mensen in armoede, maar dan wel op basis van een reëel beeld van hoe het is om van weinig geld te moeten rondkomen.

ze denken dat wij alleen 's ochtends tussen 10 en 11 uur problemen hebben; verder zijn ze de hele dag niet bereikbaar

Figuur 2: Als je een groot geldbedrag mag besteden aan armoede, waar besteed je dit aan?

***Het onderzoek, de methodiek en de deelnemers**

In de maanden november en december 2014 organiseerde het Sociaal Planbureau Groningen zes onderzoekssessies (Versnellingskamers) van tweeënehalf uur met mensen die moeten rondkomen van weinig geld. Tijdens de sessies beantwoordden de deelnemers eerst individueel (via een computer) de voorgelegde vragen. Vervolgens kregen ze (per vraag) terugkoppeling over de beantwoording door de groep, waarna een plenaire bespreking volgde. De hierboven vermelde uitkomsten zijn door de onderzoekers ontleend aan de rapportages van de computerantwoorden en de nabespreking tijdens de zes sessies.

De deelnemers aan de sessies zijn geworven via diverse organisaties die zich inzetten voor mensen een laag inkomen, vooral (ruim 60%) via de voedselbanken. Aan één sessie namen niet alleen mensen uit de doelgroep, maar ook professionals deel. Het aantal deelnemers per sessie varieerde van 6 tot 22. In totaal hebben 85 personen hun ervaringen gedeeld tijdens een sessie.

De achtergronden van de deelnemers zijn niet systematisch in kaart gebracht. Uit wat mensen tijdens de sessies hebben verteld blijkt dat een deel van de deelnemers al jaren in de bijstand zit, onder meer vanwege afstand tot de arbeidsmarkt, zorgtaken, psychische en lichamelijke beperkingen. Anderen zijn recent in een situatie van armoede terecht gekomen, vaak door een combinatie van meerdere factoren als echtscheiding, verlies van werk/bedrijf en (verwaarloosde) schulden.

Vragen?

Heeft u vragen over bovenstaande uitkomsten of over de inzet van de versnellingskamer? Neem dan contact op met ons op.

Drs. Marian Feitsma, m.feitsma@sociaalplanbureaugroningen.nl, 06-52689357

Drs. Femke de Haan, f.dehaan@sociaalplanbureaugroningen.nl, 050-5770101

Publicatiedatum: december 2014